

GEOGRAFICZNO-POLITYCZNY ATLAS POLSKI

POLSKA W ŚWIECIE WSPÓŁCZESNYM: PERSPEKTYWA 2022

TEMAT:
Podział administracyjny Polski

Czas realizacji:
90 minut

Scenariusz lekcji w liceum ogólnokształcącym i technikum
przeznaczony dla nauczycieli geografii, historii i wiedzy o społeczeństwie

Zakres rozszerzony (III i IV etap edukacyjny)

Opracowanie: dr Krzysztof Górny
Projekt graficzny: mgr Anna Andruszkiewicz

Opublikowano na podstawie pozytywnej opinii rzeczoznawcy prof. dr. hab. Jerzego Makowskiego

Kierownik projektu: prof. dr hab. Marcin Wojciech Solarz

1918 • 2018

Patronat Narodowy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy
w Stulecie Odzyskania Niepodległości

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022

Warszawa 2021

niepodległa

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

SCENARIUSZ LEKCJI

Czas realizacji:
90 minut

Cele lekcji

Uczeń:

- ✔ omawia strukturę podziału administracyjnego Polski, wyszczególniając jednostki podziału administracyjnego trzech szczebli (województwa, powiaty, gminy),
- ✔ wymienia i wskazuje na mapie administracyjnej Polski województwa oraz ich stolice,
- ✔ opisuje zmiany w podziale administracyjnym Polski (na szczeblu województw) po II wojnie światowej,
- ✔ dostrzega i wyjaśnia związki pomiędzy przebiegiem granic współczesnych województw a granicami zaborów i państw na terytorium współczesnej Polski w XIX i XX w.,
- ✔ wyjaśnia różnice pomiędzy powiatem grodzkim i ziemskim oraz pomiędzy gminą miejską, miejsko-wiejską i wiejską,
- ✔ odróżnia samorząd lokalny od władz centralnych,
- ✔ wskazuje przedstawicieli władz lokalnych i samorządowych (członków rad gmin, rad powiatów, sejmików wojewódzkich oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów, a także radnych dzielnic i osiedli oraz sołtysów),
- ✔ wymienia kompetencje każdego z ww. przedstawicieli,
- ✔ przyporządkowuje kategorie spraw administracyjnych do odpowiednich szczebli podziału administracyjnego,
- ✔ wskazuje zalety i wady reformy podziału administracyjnego Polski z 1999 r.,
- ✔ dostrzega pozytywne skutki reformy samorządowej przeprowadzonej w 1990 r.,
- ✔ rozumie znaczenie udziału obywateli w procesie wybierania i w działaniach lokalnego samorządu terytorialnego,
- ✔ dostrzega zalety i wady procesu decentralizacji władzy,
- ✔ rozumie znaczenie i cele samorządu lokalnego.

Metody pracy

- ✔ praca z atlasem i mapami,
- ✔ praca z kartą zadań,

- ✔ praca w grupach,
- ✔ praca z wykorzystaniem internetu,
- ✔ dyskusja na forum całej klasy.

Forma pracy

- ✔ w 2-osobowych grupach, zbiorowo w formie dyskusji.

Pomoce dydaktyczne

- ✔ M. W. Solarz (red.), 2018, „Geograficzno-polityczny atlas Polski. Polska w świecie współczesnym”, Warszawa;
- ✔ karta pracy „Podział administracyjny Polski”;
- ✔ ścienna mapa podziału administracyjnego Polski;
- ✔ strona FB atlasu:
<https://www.facebook.com/ATLAS2022UW>;
- ✔ strona WWW atlasu:
www.atlas2022.uw.edu.pl.

Przygotowanie do lekcji

- ✔ Na lekcji poprzedzającej zaplanowaną lekcję nauczyciel zadaje uczniom pracę domową. Polega ona na przypomnieniu sobie podziału administracyjnego Polski. Uczniowie przed lekcją powinni umieć wymienić i wskazać na mapie wszystkie województwa w Polsce oraz ich miasta wojewódzkie.

Przebieg lekcji

- ✔ Etap I: Wprowadzenie
 1. Czynności organizacyjne: sprawdzenie listy obecności oraz podanie tematu lekcji. Rozdanie pomocy dydaktycznych: kart pracy oraz „Geograficzno-politycznych atlasów Polski”.
 2. Sprawdzenie pracy domowej w formie mapówki ze znajomości podziału administracyjnego Polski w podziale na województwa z uwzględnieniem ich stolic.
- ✔ Etap II: Realizacja tematu
 3. Nauczyciel dokonuje wprowadzenia do omawianego tematu. Przedstawia kształtowanie się podziału administracyjnego Polski po

II wojnie światowej. Omawia kolejne reformy podziału państwa na województwa, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniej reformy z 1999 r. Wskazuje trzy szczeble podziału administracyjnego (wojewódzki, powiatowy, gminny). Wymienia poszczególnych przedstawicieli władz wybieranych w wyborach samorządowych (członków rad gmin, rad powiatów, sejmików wojewódzkich oraz starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów, radnych dzielnic i osiedli oraz sołtysów), a także wojewodę – urzędnika mianowanego przez premiera. Omawia ich kompetencje.

4. Nauczyciel otwiera dyskusję na forum całej klasy. Uczniowie wspólnie z nauczycielem określają, których przedstawicieli samorządów lokalnych będą wybierać w najbliższych wyborach samorządowych w swoim miejscu zamieszkania. Określają, na terenie którego typu powiatu (grodzki/ziemski) oraz gminy (miejska/miejsko-wiejska/wiejska) mieszkają.

5. Uczniowie, czytają mapy na stronach 42 – 51, 56 – 57, 60 – 61, 134, 144 – 147 w „Geograficzno-politycznym atlasie Polski”. Wersja elektroniczna I wydania atlasu jest dostępna na stronie internetowej projektu pod linkiem: <http://atlas2022.uw.edu.pl/atlas-wydanie-i/>.

6. Następnie uczniowie łączą się w pary. Każda z par wykonuje dwa zadania, w obu przypadkach korzystając z internetu (w telefonach lub komputerach, jeśli jest do nich dostęp). W pierwszej kolejności uczniowie odnajdują informacje na temat podziału kompetencji pomiędzy przedstawicielami wybieranymi w wyborach samorządowych a urzędnikami mianowanymi przez władzę centralną. Każda para powinna znaleźć po 10 kompetencji przypisanych do każdego szczebla (np. na kim spoczywa odpowiedzialność budowy dróg, organizacji systemu odbioru śmieci, budowy szpitala, nadawania nazw ulic czy wydawania dowodów osobistych itp.).

7. Drugie zadanie polega na wymienieniu możliwie największej liczby zalet i wad

wynikających z przeprowadzonego w latach 90. XX w. procesu decentralizacji państwa w określonym przez nauczyciela czasie (np. 10 min).

8. Lekcję kończy ogólnoklasowa debata moderowana przez nauczyciela. Uczniowie odczytują wykonane podczas lekcji prace, uzupełniając nawzajem swoje wypowiedzi.

9. Nauczyciel wskazuje, jak ważne jest w państwie o zdecentralizowanym systemie władzy i rozbudowanym systemie administracji samorządowej, aby obywatele brali udział w wyborach samorządowych, znali kompetencje poszczególnych urzędników i przedstawicieli samorządowych oraz wiedzieli, gdzie załatwiać swoje sprawy obywatelskie.

☑ Etap III: Podsumowanie

10. Nauczyciel krótko podsumowuje omawiane na lekcji zagadnienia oraz odnosi je do tych, które mogą pojawić się podczas egzaminu maturalnego. Dokonuje oceny zaangażowania klasy i poszczególnych uczniów w lekcję.

☑ Praca domowa: wykonanie karty pracy załączonej do scenariusza lekcji.

☑ Praca domowa dla chętnych: szczegółowa analiza map zawartych w „Geograficzno-politycznym atlasie Polski. Polska w świecie współczesnym”.

Materiał dla nauczyciela

Literatura uzupełniająca (dla nauczyciela i uczniów) dotycząca poruszanego na lekcji zagadnienia:

- ☑ Kulesza, M., 2002, *Transformacja ustroju administracyjnego Polski (1990–2000)*. Studia Iuridica, (38), 79–86.
- ☑ Szukalski, P., 2015, *Nowy podział administracyjny Polski? Okiem demografa*.
- ☑ Wendt, J., 2001, *Geografia władzy w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- ☑ Zaborowski, Ł., 2009, *Podział terytorialny Rzeczypospolitej – spojrzenie krytyczne*. Prace Geograficzne, 121, 263–275.

KARTA PRACY

Imię i nazwisko

Klasa

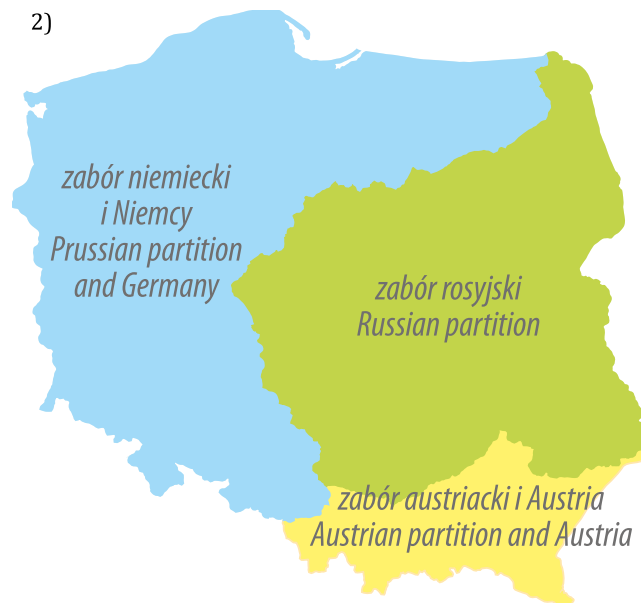
Data

1. Wykonaj zadanie na podstawie poniższych map przedstawiających: 1) obecny podział na województwa w Polsce wprowadzony 1 stycznia 1999 r.; 2) granice zaborów na tle konturów współczesnego państwa polskiego.

1)

2)

a) Wymień trzy współczesne województwa, które w latach 1815 – 1914 w całości znalazły się w granicach Rosji.

1)..... 2)..... 3).....

b) Podaj trzy przykłady współczesnych granic województw w Polsce, które choćby częściowo odtwarzają przebieg dawnych granic państwowych.

Granice pomiędzy województwami:

1)..... i

2)..... i

3)..... i

c) Uzupełnij tabelę. Wskaż województwa, które współcześnie graniczą z wymienionymi w lewej kolumnie państwami.

Sąsiad Polski	województwa graniczne
Rosja	1.
Litwa	1.
Białoruś	1. 2.
Ukraina	1. 2.
Słowacja	1. 2. 3.
Czechy	1. 2.
Niemcy	1. 2. 3.

- M** 2. Oceń, czy poniższe informacje dotyczące podziału administracyjnego Polski są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

Wyszczególniamy cztery stopnie podziału administracyjnego Polski.	P	F
W Polsce jest więcej gmin miejskich niż wiejskich.	P	F
Województwo opolskie to najmniejsze pod względem powierzchni i liczby ludności województwo w Polsce.	P	F

- M** 3. Uzupełnij poniższe zdania dotyczące charakterystyki polskich województw tak, aby stanowiły logiczną całość. Brakujące słowa wybierz z podanych w nawiasach.

- 1) Województwo (lubuskie/lubelskie) jest jednym z dwóch województw w Polsce mających dwie stolice. Są to (Lublin i Zamość/Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski)
- 2) Najludniejszym województwem jest województwo (wielkopolskie/mazowieckie)
- 3) Województwami położonymi w pasie wyżyn są woj. (małopolskie i podlaskie/lubelskie i śląskie)

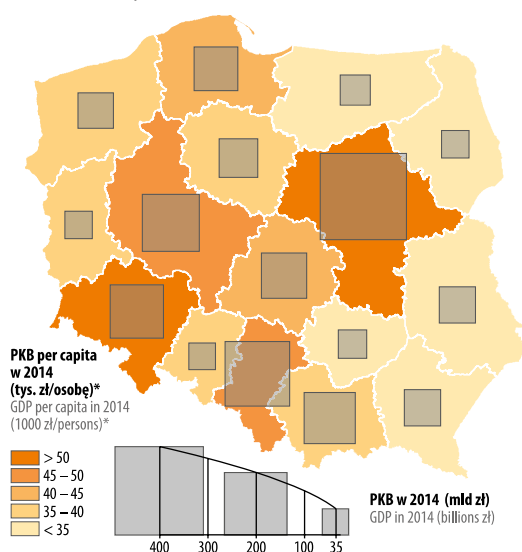
- M** 4. Dokończ zdania – wybierz i zaznacz odpowiedź A, B lub C oraz 1, 2, 3 lub 4.

Organami samorządowymi gminy wiejskiej są:

A.	rada gminy i starosta,	zaś gminy miejskiej na prawach powiatu	1.	rada gminy i burmistrz.
B.	rada gminy i wójt,		2.	rada gminy i prezydent.
C.	rada gminy i sołtys,		3.	rada miasta i burmistrz.
			4.	rada miasta i prezydent.

5. W Polsce od wielu lat toczy się dyskusja nad wydzieleniem Warszawy z woj. mazowieckiego i wzorem Stanów Zjednoczonych czy Niemiec stworzenia województwa stołecznego. Korzystając z poniższej mapy oraz wiedzy własnej, wskaż trzy przyczyny postulowanej zmiany.

Produkt krajowy brutto w 2014
Gross domestic product in 2014

- 1).....
.....
.....
- 2).....
.....
.....
- 3).....
.....
.....